«ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»
Вінницький соціально-економічний інститут
Кафедра реабілітаційних технологій

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор Вінницького соціально-економічного інституту
Університету «Україна»

_____ Г.В. Давиденко
«28» 08 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 2.18 Клінічна психологія
(шифр і назва навчальної дисципліни)

освітня програма Фізична терапія, ерготерапія
(назва освітньої програми)

освітнього рівня бакалавр
(назва освітнього рівня)

галузь знань 22 Охорона здоров'я
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність(ності) 227 Терапія та реабілітація
(шифр і назва спеціальності(тей))

Спеціалізація(ї) —
(назва спеціалізації)

інститут, філія, факультет, коледж Вінницький соціально-економічний інститут
(назва навчально-виховного підрозділу)

Обсяг, кредитів: 120/4

Форма підсумкового контролю: Іспит

Вінниця 2026 рік

Робоча програма Клінічна психологія
(назва навчальної дисципліни)

для здобувачів освіти за галуззю знань 22 Охорона здоровя
спеціальністю 227 Терапія та реабілітація .

« 28» серпня 2026 року – 40 с.

Розробники:

Чухрій Інна Володимрівна – професор, професор кафедри психології Вінницького соціально-економічного інституту.
(вказати авторів, їхні посади, навчально-виховний підрозділ, кафедру, наукові ступені та вчені звання)

Викладачі:

Чухрій Інна Володимрівна – професор, професор кафедри психології Вінницького соціально-економічного інституту.

Лєсніченко Ніна Павлівна– докто філософії, доцент, завідувач кафедри психології Вінницького соціально-економічного інституту.
(вказати авторів, їхні посади, навчально-виховний підрозділ, кафедру, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри

Протокол від «28» серпня 2026 року, № 1

Завідувач кафедри
Олена БАШИНСЬКА
(підпис) (прізвище та ініціали)

Робочу програму навчальної дисципліни погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми Фізична терапія, ерготерапія

._____. 20___ р.

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми / Керівник робочої групи
_____Лєсніченко Ніна
(підпис) (прізвище та ініціали)

ПРОЛОНГАЦІЯ РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Навчальний рік	2023/2024	2024_/2025_	2026/2027	20___/20___
Дата засідання кафедри / циклової комісії				
№ протоколу	1			
Підпис завідувача кафедри / голови циклової комісії				

Матеріали до курсу розміщено на сайті інтернет-підтримки освітнього процесу http://vo.ukraine.edu.ua/ за адресою:
https://vo.uu.edu.ua/course/view.php?id=2866

(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

1.	ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ……..
2.	МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ…….
3.	РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ, ВІДПОВІДНІСТЬ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ КОМПОНЕНТАМ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ……..
4.	ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ……...
4.1.	Анотація дисципліни……
4.2.	Структура навчальної дисципліни……...
4.2.1.	*Тематичний план…….*
4.2.2.	*Навчально-методична картка дисципліни……*
4.3.	Форми організації занять……..
4.3.1.	*Теми семінарських занять……*
4.3.2.	*Теми практичних занять……*
4.3.3.	*Теми лабораторних занять……*
4.3.4.	*Індивідуальні завдання……*
4.3.5	*Індивідуальна навчально-дослідна робота……*
4.3.6.	*Теми самостійної роботи здобувачів……*
5.	МЕТОДИ НАВЧАННЯ…….
5.1.	Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.
5.2.	Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності…….
5.3.	Інклюзивні методи навчання…….
6.	СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ……..
6.1	Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів……
6.2.	Система оцінювання роботи здобувачів упродовж семестру……..
6.3.	Оцінка за теоретичний і практичний курс: шкала оцінювання національна та ECTS…….
6.4.	Оцінка за екзамен: шкала оцінювання національна та ECTS……
6.5.	Загальна оцінка з дисципліни: шкала оцінювання національна та ECTS…….
6.6.	Розподіл балів, які отримують здобувачи……
6.7.	Орієнтовний перелік питань до екзамену (заліку)……..
7.	МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ…….
8.	МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ…….

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній ступінь / освітньо-професійний ступінь</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма здобуття освіти</td><td>заочна форма здобуття освіти</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Загальний обсяг кредитів –4</td><td>Галузь знань
22 Охорона здоров'я</td><td colspan="2">Вид дисципліни
_____обовязкова_____
(загальноуніверситетська, обов'язкова чи за вибором здобувача освіти)</td></tr>
<tr><td>Спеціальність
227 Терапія та реабілітація</td><td colspan="2">Цикл підготовки
професійний</td></tr>
<tr><td>Модулів – 1</td><td rowspan="2">Спеціалізація
немає</td><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>Змістових модулів – 2</td><td>1-й</td><td>1-й</td></tr>
<tr><td>Індивідуальне науково-дослідне завдання: реферат.</td><td rowspan="3">Мова викладання, навчання та оцінювання:
українська</td><td colspan="2" rowspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td>Загальний обсяг годин –120</td></tr>
<tr><td rowspan="11">Тижневих годин для денної форми здобуття освіти:
Частка аудиторних занять – 4
самостійної роботи здобувача – 8</td><td rowspan="11">Освітній/освітньо-професійний ступінь:
бакалавр</td><td>1-й</td><td>1-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td>14 год.</td><td>год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>28 год.</td><td>год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td>0 год.</td><td>0 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>60 год.</td><td>76 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Індивідуальні завдання:
0 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид семестрового контролю: залік</td></tr>
</table>

Програма дисципліни виконується в повному обсязі незалежно від форми здобуття освіти.

Аудиторне навантаження заочної форми становить 25% від аудиторного навантаження денної форми здобуття освіти.

Здобувачі освіти заочної форми здобуття освіти мають виконати 100% програми дисципліни, тобто виконати всі практичні, лабораторні, контрольні роботи, заплановані програмою дисципліни, і прикріпити їх на платформу Інтернет-підтримки освітнього процесу Moodle, а теоретичний матеріал

опанувати матеріалами до лекцій (за винятком вступної ознайомчої лекції). Під час сесії для заочної форми здобуття освіти проводять вступні лекції, консультації та контрольні заходи (заліки та іспити).

Задля підтримки здобувачів освіти заочної форми здобуття освіти з метою набуття ними всіх запланованих освітньою програмою компетентностей і програмних результатів навчання Університет надає додаткову можливість бажаючим здобувачам освіти доєднатись за розкладом до аудиторних занять денної форми здобуття освіти.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: ознайомити здобувачів із сучасними теоретичними уявленнями та практичними напрацюваннями в галузі психологічної діяльності в системі охорони психічного здоров'я.

Метою викладання навчальної дисципліни «Клінічної психології» є ознайомлення з основними дефініціями даної галузі знань, основними причинами та умовами виникнення та прояву клінічних порушень, особливостей роботи з людьми з проявами клінічних порушень, організація та проведення клінічної експертизи та корекції

Завдання:

- ознайомити з основними поняттями даного курсу;
- ознайомити з історією розвитку та процесом становлення клінічної психології як науки;
- розкрити основні тенденції розвитку клінічної психології на сучасному етапі;
- ознайомити з сучасними методами та принципами дослідження;
- охарактеризувати особливості роботи з особами, які мають відхилення у розумовому та фізичному розвитку;
- формувати вміння користуватися науковою та методичною літературою з даної дисицпліни.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ, ВІДПОВІДНІСТЬ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ КОМПОНЕНТАМ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен

знати:

- сучасний стан психологічної служби;

– теоретичні основи клінічної психології;

– сучасні методи діагностики функціональних станів, особливо найбільш інформативних щодо раннього виявлення порушень і патології;

– сучасні методи психологічного корекції та психологічної реабілітації.

вміти:

– провести огляд людини;

– провести аналіз його психоемоційного стану;

– визначати його психологічні особливості;

– побудувати хронограму людини;

– проаналізувати і зробити висновки за результатами психологічного дослідження;

– провести диференційну діагностику психічного стану людини;

– скласти і науково обґрунтувати рекомендації щодо психологічної корекції;

– скласти і науково обґрунтувати рекомендації щодо психологічного супроводу хворого

Рядок дисципліни в «Матриці відповідності загальних програмних компетентностей компонентам освітньої програми»

	ЗК 1	**ЗК 2**	**ЗК 3**	**…**	**…**	**…**	**…**	**…**	**ЗК 8**
ОК і	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Рядок дисципліни в «Матриці відповідності фахових програмних компетентностей компонентам освітньої програми»

	СК 1	СК 2	СК 3	СК 4	СК 5	СК 6	СК 7	СК 8	СК n
ОК і	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Рядок дисципліни в «Матриці забезпечення програмних результатів навчання (ПРН) відповідними компонентами освітньої програми»

	ПРН 1	ПРН 2	ПРН 3	…	…	…	…	…	ПРН 8
ОК і	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Очікувані результати навчання:

Після завершення вивчення дисципліни здобувач освіти повинен:

- знати основні поняття, категорії та теоретико-методологічні засади клінічної психології;
- розуміти закономірності виникнення, розвитку та перебігу психічних розладів і пограничних станів;
- характеризувати норму та патологію психічної діяльності з урахуванням біопсихосоціального підходу;
- знати класифікації психічних і поведінкових розладів (МКХ, DSM) та їхню клінічну феноменологію;
- розуміти етичні принципи роботи клінічного психолога, правила професійної взаємодії з пацієнтами та їхнім оточенням;
- визначати специфіку психодіагностичного обстеження осіб із різними клінічними проявами та розладами;
- аналізувати психологічні чинники, що впливають на соматичне здоров'я, психосоматичні розлади та процеси реабілітації;
- застосовувати знання клінічної психології для оцінки та інтерпретації результатів психодіагностичних методик;
- добирати та використовувати адекватні патопсихологічні методики для дослідження пізнавальної сфери, емоційно-вольової спрямованості та особистості;
- використовувати знання з клінічної психології для розробки та реалізації психокорекційних і реабілітаційних програм;
- застосовувати принципи психологічного супроводу в практичній діяльності з урахуванням клініко-психологічних особливостей особистості;
- демонструвати здатність до критичного осмислення наукової інформації, емпатії, рефлексії та дотримання стандартів професійної етики.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Анотація дисципліни

Змістовий модуль 1. Предмет і структура клінічної психології

Тема 1 Теоретико-методологічні основи клінічної психології.
Предмет і структура клінічної психології. Дефініції клінічної, медичної, нейропсихології і патопсихології. Історія зародження і становлення спеціальності. Об'єкт і спрямованість клінічної психології.

Тема 2 Практичні задачі і функції клінічних психологів. Етичні проблеми роботи клінічного психолога.
Клінічна психологія і суміжні дисципліни. Сфера застосування клінічної психології. Практичні задачі і функції клінічних психологів. Етичні проблеми роботи клінічного психолога.

Тема 3 Теоретичні підходи до аналізу психопатологічних явищ.
Теоретичні основи і дослідницькі проблеми клінічної психології. Базові категорії теоретичного апарату. Феноменологічний (Ясперс), психодинамічний (Фрейд) і екзистенціальний підходи до аналізу психопатологічних явищ. Принципи розмежування психологічних феноменів і психопатологічних симптомів. Аналіз умов виникнення: загальні тези.

Тема 4 Поняття внутрішньої картини хвороби.
Проблема теоретичного моделювання внутрішньої картини хвороби. Функціональна структура внутрішньої картини хвороби. Застосування моделі хвороби до поведінки, яка відхиляється від норми. Модель хвороби в психіатрії і психоаналізі.

Змістовий модуль 2. Поняття клінічної норми та психосоматичні хвороби

Тема 5 Критерії психічної норми.
Психічне здоров'я, психічна хвороба, психічний розлад. Психологічні концепції розладу. Системи класифікації індивідів за психічними розладами. Аналіз умов виникнення психічних розладів: генетичні, біохімічні, нейрофізіологічні, психофізіологічні, психологічні, соціально-психологічні, соціологічні чинники. Поняття психічної адаптації і дезадаптації. Психологічне і психопатологічне значення тривоги. Погляди З. Фрейда на психопатологію. Порушення психічної адаптації з психодинамічної точки зору. Історія розвитку уявлень про захисні механізми. Захисні механізми, як невід'ємна частина структури особистості. Позиція вчених у вітчизняній психології і психотерапії з питання про роль психологічного захисту. Взаємозв'язок особистісних рис, розладів особистості і механізмів захисту. Види і угрупування захисних механізмів. Свідомі і несвідомі

стратегії долаючої поведінки в індивідуальному розвитку і процесі соціально-психологічної адаптації. Стрес і копінг як модератори психічних розладів.

Тема 6 Типи відношення особистості до хвороби і аналіз умов їх виникнення.

Типи ставлення особистості до хвороби: адекватне, зневажливе, заперечення, іпохондричне, нозофобне, утилітарне. Психологічні реакції хворих на захворювання. Аггравація і симуляція. Психологічні проблеми подолання хвороби, кризи особистості. Прикордонні нервово-психічні розлади. Неврози, реактивні стани.

Тема 7 Психосоматичні хвороби та моделі їх формування.

Психосоматичні співвідношення в нормі. Соматопсихічні процеси. Психосоматична патологія. Теорія стресу Г. Сельє. Теорія Александера про співвідношення певних типів дитячих конфліктів і хвороб.

Компоненти: спадкоємний нахил, раннє дитяче формування, органічний нахил, органічне ураження, символічне значення органу в індивідуальній психіці. Типи психосоматичних розладів за М. Блейлером.

Тема 8 Принципи побудови діагностичних досліджень у клініці. Мінесотський багатошкальний особистісний опитувальник (MMPI).

Основні принципи діагностики в клінічній психології. Мета і методи діагностики. Принципи побудови діагностичних досліджень. Мінесотський багатошкальний особистісний опитувальник (MMPI). Загальна характеристика. Опитувальник MMPI. Оцінні шкали, їхня конфігурація і інтерпретація. Клінічні шкали, їхня інтерпретація**.**

Дисципліни, вивчення яких обов'язково передує цій дисципліні: вступ до фаху, загальна психологія, вікова психологія, психологія особистості. Ці предмети надають необхідні базові знання та розуміння для аналізу психології альтруїстичної поведінки.

Міжпредметні зв'язки: психологія суб'єктів інклюзивного навчання, соціологія, індивідуальне консультування, вікова психологія, психологія особистості, загальна психологія, психологія сім'ї, експериментальна психологія, зоопсихологія, психодіагностика, психологія управління і т.д.

4.2. Структура навчальної дисципліни

4.2.1. Тематичний план

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин між видами робіт														Форми роботи та методи контролю знань
	денна форма							заочна форма							
	Усього	аудиторна					с.р.	Усього	аудиторна					с.р.	
		у тому числі							у тому числі						
		л	сем	пр	лаб	інд			л	сем	пр	лаб	інд		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Модуль 1															
Змістовий модуль 1. Предмет і структура клінічної психології															
Тема 1. Теоретико-методологічні основи клінічної психології..	_	2	•	2	•	•	_	_	_	•	_	•	•	_	**АР:** **СР:** письмове завдання для самостійного опрацювання **ІР:** повідомлення з теми
Тема 2. Практичні задачі і функції клінічних психологів. Етичні проблеми роботи клінічного психолога.	_	2	•	2	•	•	_	_	_	•	_	•	•	_	**АР:** експрес• тестування **СР:** письмове завдання для самостійного опрацювання **ІР:** огляд додаткової літератури
Тема 3. Теоретичні підходи до аналізу психопатологічних явищ.	_	2	•	2	•	•	_	_	_	•	_	•	•	_	**АР:** опитування **СР:** письмове завдання для самостійного опрацювання **ІР:** повідомлення з теми
Тема 4. Поняття внутрішньої картини хвороби..	_	2	•	2	•	•	_	_	_	•	_	•	•	_	**АР:** експрес• тестування **СР:** письмове завдання для самостійного опрацювання **ІНДЗ:** доповідь у вигляді призентації
Разом за змістовим модулем 1	_	8	•	8	•	•	_	_	_	•	_	•	•	_	
Змістовий модуль 2. поняття клінічної норми та психосоматичні хвороби															
Тема 5. Критерії	_	2	•	2	•	•	_	_	_	•	_	•	•	_	**АР:** опитування **СР:** письмове завдання для

психічної норми.														самостійного опрацювання **ІР:** повідомлення з теми
Тема 6. Типи відношення особистості до хвороби і аналіз умов їх виникнення.	_	2	•	2	•	•	_	_	_	•	_	•	•	_	**АР:** експрес• тестування **СР:** письмове завдання для самостійного опрацювання **ІР:** огляд додаткової літератури
Тема 7. Психосоматичні хвороби та моделі їх формування.	_	2	•	2	•	•	_	_	_	•	_	•	•	_	**АР:** експрес• тестування **СР:** письмове завдання для самостійного опрацювання **ІР:** огляд додаткової літератури
Тема 8. Принципи побудови діагностичних досліджень у клініці. Мінесотський багатошкальний особистісний опитувальник (ММРІ)..	_	•	•	2	•	•	_	_	_	•	_	•	•	_	**АР:** експрес• тестування **СР:** письмове завдання для самостійного опрацювання **ІНДЗ:** доповідь у вигляді призентації
Разом за змістовим модулем 2	_	6	•	8	•	•	_	_	_	•	_	•	•	_	
Модульний контроль	2	•	•	•	2	•	•	2	•	•		•	2	•	тести
Усього годин за М1	–	**14**	•	**16**	_	•	_	_	_	•	_	•	_	_	
ІНДЗ	_	14•	•	•	•	•	•	_	•	•	•	•	•	•	**ІНДЗ:** доповідь у вигляді презентації.
Усього годин	90	**14**	•	**16**	•	•	_	_	_	•	_	•	_	_	

4.2.2. Навчально-методична картка дисципліни «Клінічна психологія»

Разом: **90год**., лекції – 16 год., практичні заняття – 14 год., індивідуальні заняття – 0 год., самостійна робота – 60год.

Модулі	**Модуль 1**							
	Змістовий модуль 1. Основи альтруїзму: мотиви та соціокультурний контекст.				**Змістовий модуль 2. Альтруїзм у практиці. Волонтерство та міжособистісні відносини.**			
Кількість балів за модуль	**20 балів**				**20 балів**			
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8
Теми лекцій	Теоретико-методологічні основи клінічної психології.	Практичні задачі і функції клінічних психологів. Етичні проблеми роботи клінічного психолога	Теоретичні підходи до аналізу психопатологічних явищ.	Поняття внутрішньої картини хвороби.	Критерії психічної норми.	Типи відношення особистості до хвороби і аналіз умов їх виникнення	Психосоматичні хвороби та моделі їх формування.	Принципи побудови діагностичних досліджень у клініці. Мінесотський багатошкальний особистісний опитувальник (MMPI)..
Теми семінарських занять	•	•	•	•	•	•	•	•
Теми практичних занять	Теоретико-методологічні основи клінічної психології.	Практичні задачі і функції клінічних психологів. Етичні проблеми роботи клінічного психолога	Теоретичні підходи до аналізу психопатологічних явищ.	Поняття внутрішньої картини хвороби.	Критерії психічної норми	Типи відношення особистості до хвороби і аналіз умов їх виникнення	Психосоматичні хвороби та моделі їх формування.	Принципи побудови діагностичних досліджень у клініці. Мінесотський багатошкальний особистісний опитувальник (MMPI)..
Теми лабораторних занять	•	•	•	•	•	•	•	•
Самостійна робота	•	•	•	•	•	•	•	•
ІНДЗ	10 балів							

Види поточного контролю	Модульна контрольна робота (тести) (10 балів)
Підсумковий контроль	Екзамен (40 балів)

4.3. Форми організації занять

4.3.1. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	•	•

4.3.2 Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теоретико-методологічні основи клінічної психології	2
2	Практичні задачі і функції клінічних психологів. Етичні проблеми роботи клінічного психолога	2
3	Теоретичні підходи до аналізу психопатологічних явищ.	2
4	Поняття внутрішньої картини хвороби	2
5	Критерії психічної норми.	2
6	Типи відношення особистості до хвороби і аналіз умов їх виникнення	2
7	Психосоматичні хвороби та моделі їх формування	2
8	Принципи побудови діагностичних досліджень у клініці. Мінесотський багатошкальний особистісний опитувальник (MMPI).	2

4.3.3. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	•	•

Оцінка за теоретичний і практичний курс: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
54 – 60 та більше	*відмінно*	**5**	**A**	*відмінно*
45 – 53	*добре*	**4**	**BC**	*добре*
36 – 44	*задовільно*	**3**	**DE**	*задовільно*
21 – 35	*незадовільно*	**2**	**FX**	*незадовільно з можливістю повторного складання*
1 – 20		**2**	**F**	*незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни*

4.3.4. Курсова робота

Робота передбачає пошук наукової інформації з релевантних вітчизняних та зарубіжних джерел за обраною тематикою, поглиблене вивчення її, повинна містити результати власного пошуково-аналітичного дослідження, мати науковий стиль подання матеріалу, містити науково аргументовану логічно структуровану інформацію, власно сформульовані висновки роботи та бути оформленою відповідно до висунутих вимог.

Виконання та публічний захист курсової роботи має на меті оцінювання вмінь та навичок здобувача освіти до самостійної пошукової наукової роботи, самостійного аналізу інформації, інтерпретування результатів дослідження, візуалізації та аргументованої дискусії на наукову тематику.

Захист роботи відбувається публічно на заліковому занятті з дисципліни, а оцінювання здійснюється за відповідними критеріями.

Тематика курсових робіт:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

Оцінювання за виконання курсового проєкту (роботи)

Пояснювальна записка	Ілюстративна частина	Захист роботи	Сума
До 10 балів	до 10 балів	до 10 балів	не більше 30 балів

4.3.5. Індивідуальна навчально-дослідна робота (навчальний проект)

Індивідуальна навчально-дослідна робота (ІНДР) є видом позааудиторної індивідуальної діяльності здобувача освіти, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання здобувачами ІНДР прилюдним захистом навчального проєкту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу – це вид науково-дослідної роботи здобувача, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально- пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних та лабораторних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ, вимоги до них та оцінювання:

- ✓ конспект із теми (модуля) за заданим планом (**2 бали**);
- ✓ конспект із теми (модуля) за планом, який здобувач освіти розробив самостійно (**3 бали**);
- ✓ анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис, тематичні розвідки (**3 бали**);
- ✓ повідомлення з теми, рекомендованої викладачем (**2 бали**);
- ✓ повідомлення з теми (без рекомендації викладача): сучасні відкриття з теми, аналіз інформації, самостійні дослідження (**3 бали**);
- ✓ дослідження різноманітних питань з тематики дисципліни у вигляді есе (**5 балів**);
- ✓ проходження додаткового(-их) курсу(-ів) (неформальна освіта) з тематики дисципліни (5 балів за один, 15 – за всі);
- ✓ дослідження з тематики дисципліни у вигляді реферату (охоплює весь зміст навчального курсу) – **10 балів**.

Орієнтовна структура ІНДЗ – науково-педагогічного дослідження у вигляді реферату: вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел.

Тематика ІНДЗ

1. Основні етапи виникнення психічних та поведінкових розладів.
2. Діагностичні принципи-альтернативи розмежування психологічних феноменів і психопатологічних симптомів: хвороба-особистість, нозос-патос, реакція-стан-розвиток, психотичний-непсихотичний, екзогенне-ендогенне-психогенне, дефект-одужанняхроніфікація, адаптація-дезадаптація, негативне-позитивне, компенсація-декомпенсація, фаза-напад-епізод, ремісія-рецидив-интермісія, тотальне-парціальне, тіповість-атиповість, патогенне-патопластичне, симуляція-дисимуляція-аггравація.
3. Особливості клініко-психологічного дослідження дітей та підлітків.
4. Суб'єктивна та об'єктивна важкість захворювання.
5. Поняття про внутрішню картину хвороби. Складові внутрішньої картини.
6. Типи психологічного ставлення до хвороби (за А.Лічко, М.Івановим).
7. Форми поведінки особи залежно від психологічної реакції на звістку про хворобу (аггравація, симуляція, дисимуляція).
8. Поняття стигми, психологічні підходи до подолання стигматизації.
9. Чинники інтенсивності больового відчуття.
10. Психосоматична концепція болю Енгеля.
11. Загальна характеристика психічного болю.
12. Психотерапія хронічного болю.

Критерії оцінювання ІНДЗ (дослідження у вигляді реферату)

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	1 бали
2.	Складання плану реферату	1 бали
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень у логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання	3 балів
4.	Дотримання правил реферування наукових публікацій	1 бали
5.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	3 бали
6.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план,	1 бали

	вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел, посилання	
Разом		10 балів

4.3.6. Теми самостійної роботи здобувачів

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теоретико-методологічні основи клінічної психології	10
2	Практичні задачі і функції клінічних психологів. Етичні проблеми роботи клінічного психолога	10
3	Теоретичні підходи до аналізу психопатологічних явищ.	10
4	*Поняття внутрішньої картини хвороби*	10
5	*Критерії психічної норми.*	5
6	*Типи відношення особистості до хвороби і аналіз умов їх виникнення*	5
7	Психосоматичні хвороби та моделі їх формування	10
8	Принципи побудови діагностичних досліджень у клініці. Мінесотський багатошкальний особистісний опитувальник (MMPI).	10

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль 1. Предмет і структура клінічної психології			
Тема 1. Теоретико-методологічні основи клінічної психології	практичне заняття, завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	5	I
Тема 2. Практичні задачі і функції клінічних психологів. Етичні проблеми роботи клінічного психолога	практичне заняття, завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	5	III
Тема 3. Теоретичні підходи до аналізу психопатологічних явищ.	практичне заняття, завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	5	V
Тема 4. Поняття внутрішньої картини хвороби	практичне заняття, завдання до самостійної роботи,	5	VII

	індивідуальне завдання		
Всього:40 год.	*Всього: 20 балів*		
Змістовий модуль 2. Поняття клінічної норми та психосоматичні хвороби			
Тема 5. Критерії психічної норми.	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	5	IX
Тема 6. Типи відношення особистості до хвороби і аналіз умов їх виникнення	практичне заняття, завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	5	XI
Тема 7. Психосоматичні хвороби та моделі їх формування	практичне заняття, завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	5	XIII
Тема 8. Принципи побудови діагностичних досліджень у клініці. Мінесотський багатошкальний особистісний опитувальник (MMPI).	практичне заняття, завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	5	XV
Всього: 20 год.	*Всього: 20 балів*		
Підсумкова модульна контрольна робота	Тести	10	XVII
Індивідуальна навчально-дослідна робота: *10 год.*	Реферат	10	XVII
Екзамен		40	XVII
Разом: 60 год.	***Разом: 100 балів***		

5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

5.1. Методи організації та здійснення навчально- пізнавальної діяльності

1. За джерелом інформації:

– *словесні:* лекція (традиційна, проблемна тощо) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (презентація PowerPoint), семінари, пояснення, розповідь, бесіда;

– *наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація;

– *практичні:* вправи.

2. За логікою передачі і сприйняття навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3. За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4. За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота здобувачів освіти з книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

В ході лекцій використовуються наступні методи:

— пояснювально-ілюстративна лекція включає усний виклад навчального матеріалу з ілюстрацією таблиць, слайдів, роздаткового матеріалу, з використанням ТЗН.
— лекція з елементами бесіди, яка включає усний виклад навчального матеріалу, великого за обсягом, складного за логічною побудовою у якому застосовується питально-відповідальний метод навчання з використанням ілюстративного матеріалу.
— проблемна лекція спрямована на розвиток логічного мислення здобувачів, коли при читанні лекції перед здобувачами формулюється проблема для самостійного осмислення того, що далі розкривається викладачем; у ході лекції здобувачам може видаватися надрукований роздавальний матеріал або здійснюватися показ таблиць, слайдів, які допомагають здобувачам у вирішенні поставленої проблеми.
— **В ході практичних занять застосовуються наступні методи:**
— практичне заняття організовується у формі доповідей і обговорень, вирішення виробничих задач та ситуацій.
— репродуктивний метод застосовується при проведенні підсумкового заняття зі змістового модуля з використанням тестового контролю у ІКЦ.

5.2. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

Під час викладання навчальної дисципліни **«Клінічна психологія»** застосовуються наступні методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів:

1. Метод створення ситуації новизни навчального матеріалу – надання нових фактів та самостійний їх пошук створює відчуття збагачення знаннями спонукає здобувачів до самовдосконалення.

2. Метод опори на життєвий досвід здобувачів – використання викладачем у навчальному процесі життєвого досвіду здобувачів – фактів, явищ, які вони спостерігали в житті, або в яких самі брали участь.

3. Метод емоційно - морального стимулювання – включення у зміст навчання моральних ситуацій прикладів з життя.

4. Метод зацікавлення – реалізується за допомогою цікавих прикладів, парадоксальних фактів (цікаві аналогії, проблемні запитання, досліди).

5. Метод емоційного сплеску та заохочення – підтримка, підбадьорювання, заохочення; педагог має демонструвати своє прагнення допомогти здобувачу, бути впевненим у його силах та здібностях.

6. Метод пізнавальних ігор:

— *ділова гра* – діалог на професійному рівні, в якому відбуваються зіткнення різних думок, пропозицій, і взаємна критика гіпотез. Їх обґрунтування, що призводить до появи нових знань і уявлень;

— *рольова гра* – імпровізоване розігрування заданої ситуації;
— *інтерактивна гра* – метод навчання, заснований на досвіді, отриманому в результаті спеціально організованої соціальної взаємодії учасників з метою зміни індивідуальної моделі поведінки;
— *симуляція* – метод навчання, який моделює обмежені в часі, конкретні життєві ситуації, результат яких залежить від поведінки учасників процесу взаємодії.

5.3. Інклюзивні методи навчання

1. Методи формування свідомості: бесіда, диспут, лекція, приклад, пояснення, переконання.

2. Метод організації діяльності та формування суспільної поведінки особистості: вправи, привчання, виховні ситуації, приклад.

3. Методи мотивації та стимулювання: вимога, громадська думка. Неприпустимо застосовувати в інклюзивному вихованні методи емоційного стимулювання – змагання, заохочення, переконання.

4. Метод самовиховання: самопізнання, самооцінювання, саморегуляція.

5. Методи соціально-психологічної допомоги: психологічне консультування, аутотренінг, стимуляційні ігри.

6. Спеціальні методи: патронат, супровід, тренінг, медіація.

7. Спеціальні методи педагогічної корекції, які варто використовувати для цілеспрямованого виправлення поведінки або інших порушень, викликаних спільною причиною. До спеціальних методів корекційної роботи належать: суб’єктивно - прагматичний метод, метод заміщення, метод «вибуху», метод природних наслідків і трудовий метод.

Методика навчання (як система) – організований набір методів, прийомів, засобів і форм навчання, який використовується для досягнення освітніх цілей.

Методика є структурованим застосуванням методів – організоване використання різних методів і прийомів, яке обумовлено специфікою освітнього процесу або діяльності. Вона описує як саме, в якій послідовності і в яких умовах застосовуються певні методи для досягнення результату.

Методика навчання може включати в себе різні методи, стратегії, підходи, засоби навчання (аудіовізуальні матеріали, інтернет-ресурси, дидактичні ігри тощо) і системи організації роботи (до прикладу: поетапне вивчення лексики, розвиток навичок письмового та усного мовлення).

Методика викладання навчальної дисципліни — вибір викладачем та застосування методів для ефективного засвоєння матеріалу здобувачами освіти.

Методика навчання для здобувачів освіти з порушеннями здоров'я має важливі відмінності, які враховують індивідуальні потреби кожного типу порушень і передбачає модифікацію форм роботи та типів завдань для таких здобувачів освіти.

Кожен тип інвалідності має свої специфічні потреби, і тому підхід до навчання має бути адаптованим, щоб забезпечити максимальну ефективність для

здобувачів освіти. Враховуючи різні види порушень (порушення слуху, зору, рухової активності, когнітивні порушення тощо), методика вивчення буде різною. Використання адаптованих технологій, інклюзивних методів та індивідуальних підходів дозволяє забезпечити ефективне навчання для всіх здобувачів освіти, незалежно від типу інвалідності.

Методика навчання для здобувачів освіти з порушеннями слуху

Для здобувачів освіти з порушеннями слуху основним викликом є відсутність або обмеження слухового сприйняття, що може ускладнити процес вивчення мови через усне спілкування та аудіоматеріали. Адаптованими методиками є:

Жестова мова: Якщо здобувач освіти має порушення слуху та використовує жестову мову як основний засіб комунікації, то вивчення дисципліни проводиться через переклад на жестову мову (із залученням відповідного спеціаліста чи фрагментів відео із дублюючим перекладом на жестову мову), зокрема для усного компоненту. Програми з навчання для таких здобувачів освіти можуть включати використання перекладачів жестової мови під час лекцій.

Субтитри: Всі відеоматеріали, які використовуються на заняттях (фільми, навчальні відео), мають субтитри, що дозволяє здобувачам освіти з порушеннями слуху ознайомлюватися з мовними структурами та словником.

Адаптовані навчальні матеріали: Використання візуальних методів, таких як ілюстрації, діаграми, картки з лексикою, допомагає краще засвоювати матеріал. Також створюються текстові файли або аудіоматеріали з субтитрами для покращення розуміння контексту.

Практика усного мовлення через письмове спілкування: Оскільки здобувачі освіти не чують мовлення, замість усної практики для такої категорії здобувачів освіти фокусується увага на письмових завданнях, інтерактивних тестах і вправах, що включають роботу з текстами (письмові відповіді, розпізнавання лексики та граматики через текст).

Методика навчання для здобувачів освіти з порушеннями зору

У здобувачів освіти з порушеннями зору основною проблемою є труднощі з візуальним сприйняттям інформації, тому методика навчання адаптована до аудіо- та тактильних матеріалів.

Технології для читання з екрану: Використання програм для читання з екрану, таких як JAWS або NVDA, дозволяє здобувачам освіти з порушеннями зору слухати текстовий матеріал. Це забезпечує доступ до електронних підручників, презентацій та інших навчальних ресурсів.

Адаптація навчальних матеріалів: Усі текстові матеріали надаються у форматі для читання з екрану або у шрифті Брайля. Це дає можливість здобувачам освіти не тільки читати, але й активно працювати з навчальними матеріалами.

Озвучення текстів: Використання спеціальних додатків для озвучування текстів або аудіокниг допомагає здобувачам освіти вивчати нові слова та фрази на слух, а також слухати приклади правильного вимовляння.

Аудіовізуальні завдання: Для таких здобувачів освіти використовуються аудіовправи, зокрема з вимови та слухової практики. Це дозволяє розвивати навички аудіювання та вимови, хоча й без візуального сприйняття.

Інтерактивні вправи на слух: Заняття включають завдання, орієнтовані на слухове сприйняття мови (завдання на розпізнавання вимови, на відмінності в інтонації, акценті тощо).

Методика навчання для здобувачів освіти з порушеннями опорно-рухового апарату

Здобувачі освіти з порушеннями опорно-рухового апарату, як правило, мають фізичні обмеження, які можуть вплинути на їхню здатність використовувати традиційні навчальні засоби, але їхні когнітивні та мовні навички, як правило, не порушені. З цією метою освітній процес відповідно адаптований для зручності та доступності.

Онлайн-навчання та доступ до цифрових матеріалів: Онлайн платформи дозволяють здобувачам освіти з порушеннями опорно-рухового апарату навчатися без необхідності фізичного перебування в аудиторії, а також допомагають уникнути труднощів із переміщенням.

Інтерфейси з підтримкою доступу: Використання програмного забезпечення та навчальних платформ, що підтримують голосові команди або дають можливість здійснювати навчання за допомогою спеціальних пристроїв для вводу (як-от пристрої для управління комп’ютером через рухи очей чи голови).

Адаптація завдань для письмових відповідей: Враховуючи фізичні обмеження, здобувачі освіти можуть використовувати голосові помічники для виконання завдань або адаптовані клавіатури та інші технології для зручного введення тексту. Також враховується обсяг письмових завдань та швидкість проходження онлайн тестів, написання підсумкових робіт.

Методика навчання для здобувачів освіти з когнітивними порушеннями

Когнітивні порушення можуть включати труднощі з пам'яттю, увагою, сприйняттям інформації. Здобувачі освіти з такими порушеннями потребують адаптованих методик навчання, щоб забезпечити доступність матеріалу та поступове засвоєння нової інформації.

Розбиття матеріалу на малі блоки: Заняття структуруються (матеріал поділяється на малі частини), що дозволяє легше засвоювати інформацію та допомагає зберігати увагу на кожному етапі навчання.

Часті повторення та практичні вправи: Регулярне повторення пройденого матеріалу, використовуючи ігрові методи чи інші інтерактивні вправи.

Візуальні допоміжні засоби: Використання карток із лексикою, діаграм, малюнків допомогає здобувачам освіти з когнітивними порушеннями краще засвоювати мову.

Мультисенсорні підходи: Для здобувачів освіти з когнітивними порушеннями використовуються різні сенсорні канали (слух, зір, дотик), щоб стимулювати запам'ятовування та розуміння.

Методика навчання для здобувачів освіти із психічними порушеннями

Психічні порушення можуть включати депресії, тривожні розлади, посттравматичний стресовий синдром тощо, які можуть негативно впливати на здатність до концентрації, мотивацію та емоційний стан під час навчання.

Індивідуальний підхід: здобувачі освіти з психічними порушеннями потребують більш гнучкого підходу, наприклад, менших навантажень, частих перерв або персоналізованих уроків.

Підтримка в навчанні через терапевтичні методи: Залучення психологів або консультантів до освітнього процесу допомагає здобувачам освіти подолати емоційні труднощі.

Створення безпечного та підтримуючого середовища: Створення атмосфери довіри та підтримки, де здобувач освіти може вільно звернутися за допомогою або адаптувати темп навчання до своїх потреб.

6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Навчальна дисципліна **«Клінічна психологія»** оцінюється за модульно-рейтинговою системою. Вона складається з одного модуля, який включає в себе два змістовні модулі.

Результати навчальної діяльності здобувачів оцінюються за 100-бальною шкалою в кожному семестрі окремо.

За результатами поточного, модульного та семестрового контролів виставляється підсумкова оцінка за 100- бальною шкалою, національною шкалою та шкалою ECTS.

Модульний контроль: кількість балів, які необхідні для отримання відповідної оцінки за кожен змістовий модуль упродовж семестру.

Семестровий (підсумковий) контроль: виставлення семестрової оцінки здобувачам, які опрацювали теоретичні теми, практично засвоїли їх і мають позитивні результати, набрали необхідну кількість балів.

Загальні критерії оцінювання успішності здобувачів освіти, які отримали за 4- бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано в таблиці нижче.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу здобувача на семінарських, практичних, лабораторних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп’ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та повідомлення, які виконує здобувач освіти за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на практичних заняттях.

Модульний контроль знань здобувачів освіти здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

6.1. Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	Ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності в розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	Ставиться за вияв здобувачем освіти повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді здобувача освіти наявні незначні помилки.
«задовільно»	Ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхневу обізнаність із основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою. Можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але здобувач освіти спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	Виставляється здобувачеві освіти, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхнева, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться здобувачеві освіти, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення закладу освіти без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Загальна оцінка з дисципліни: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		**Оцінка за національною шкалою**		**Оцінка за шкалою ECTS**	
		екзамен	**залік**		
90 – 100	*відмінно*	**5**	*зараховано*	*A*	*відмінно*
82 – 89	*добре*	**4**		**B**	*добре (дуже добре)*
75 – 81	*добре*	**4**		**C**	*добре*
64 – 74	*задовільно*	**3**		**D**	*задовільно*
60 – 63	*задовільно*	**3**		**E**	*задовільно (достатньо)*

35 – 59	*незадовільно*	**2**	*не зараховано*	**FX**	*незадовільно з можливістю повторного складання*
1 – 34	*незадовільно*	**2**		**F**	*незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни*

6.2. Система оцінювання роботи здобувачів упродовж семестру

Вид діяльності здобувача освіти	**Максимальна кількість балів за одиницю**	**Модуль 1**		**Модуль 2**	
		кількість одиниць	**максимальна кількість балів**	**кількість одиниць**	**максимальна кількість балів**
1.1. Відвідування лекцій	1	8		8	
1.2. Відвідування семінарських і практичних занять	1	7		7	
1.3. Робота на семінарському і практичному занятті	10	7		7	
1.4. Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	10	3		3	
1.5. Виконання завдань для самостійної роботи	10	1		1	
1.6. Виконання модульної роботи	25				
1.7. Виконання індивідуальних завдань (ІНДЗ)	10				
Разом		-		-	
Максимальна кількість балів за обов'язкові види роботи: 50					
II. Вибіркові					
Виконання завдань для самостійного опрацювання					
2.1. Складання ситуаційних завдань із різних тем курсу	5				
2.2. Огляд літератури з конкретної тематики	5				
2.3. Складання ділової гри з конкретним прикладним матеріалом з будь-якої теми курсу	5				
2.4. Підготовка наукової статті з будь-якої теми курсу	10				
2.5. Участь у науковій студентській конференції	5				
2.6. Дослідження українського чи закордонного досвіду	5				
Разом		-		-	

Максимальна кількість балів за вибіркові види роботи: 10
Всього балів за теоретичний і практичний курс: 60

7. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ(ЗАЛІКУ)

1. Клінічне опитування пацієнта, принципи, етапи.
2. Кваліфікаційна характеристика медичного психолога.
3. Методи дослідження в клінічній психології.
4. Феноменологічний принцип обстеження хворого.
5. Первинне інтерв'ю, психологічне консультування.
6. Експериментально-психологічні методи дослідження.
7. Клінічні прояви психічної норми та патології
8. Діагностичні принципи-альтернативи
13. Порушення сприйняття.
14. Порушення мислення.
15. Порушення емоцій.
16. Порушення волі.
17. Порушення потягів.
18. Порушення пам'яті.
19. Порушення інтелекту.
20. Порушення свідомості.
21. Межа між нормою та патологією.
22. Поняття розладів особистості.
23. Поняття гармонійної особистості.
24. Розлади особистості: антисоціальний.
25. Розлади особистості: нарцистичний.
26. Розлади особистості: дисоціативний.
27. Розлади особистості: гістріонний.
28. Розлади особистості: шизоїдний.
29. Розлади особистості: параноїдний.
30. Розлади особистості: шизотиповий.
31. Розлади особистості: ананкастичний.
32. Розлади особистості: мазохістичний.
33. Розлади особистості: депресивний.
34. Розлади особистості: маніакальний.
35. Розлади особистості: обсесивний.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ ОСВІТИ НА ЕКЗАМЕНІ (ЗАЛІКУ)

Поточне тестування та самостійна робота									Сума	Залік*
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль № 2					
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8		не більше 100	Не більше 30
4	4	4	4	4	4	4	4	2		

Т1, Т2 ... Т9 – теми змістових модулів.

*- залік складається у випадку, коли здобувач освіти не набрав необхідну кількість балів для автоматичного заліку, або ж хоче підвищити свій бал.

Оцінка за залік: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		**Оцінка за національною шкалою**	**Оцінка за шкалою ECTS**	
25 – 30 та більше	відмінно	5	A	відмінно
20 – 24	добре	4	BC	добре
15 – 19	задовільно	3	DE	задовільно
0 – 14	незадовільно	2	FX	незадовільно з можливістю повторного виконання

БІЛЕТИ ДО ЕКЗАМЕНУ
(за формою)

Форма

Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»
КАФЕДРА/ЦИКЛОВА КОМІСІЯ ПСИХОЛОГІЇ

Освітній/освітньо-професійний ступінь: бакалавр
Усі спеціальності/спеціальність С4 Психологія
Семестр: осінній/весняний *(підкреслити)*
Навчальна дисципліна: «Клінічна психологія»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1. Історія зародження і становлення спеціальності. Об'єкт і спрямованість клінічної психології.
2. Основні принципи діагностики в клінічній психології.
3. Системи класифікації індивідів за психічними розладами.

Затверджено на засіданні кафедри/циклової комісії психології
Протокол №__ від «___» _____ 20___ року.
Завідувач кафедри/голова циклової комісії _____ Ніна Лєсніченко
(підпис) (ПІБ)
Екзаменатор _____ Інна Чухрій
(підпис) (посада, ПІБ)

Оцінка за екзамен: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		**Оцінка за національною шкалою**	**Оцінка за шкалою ECTS**	
36 – 40 та більше	*відмінно*	**5**	**A**	*відмінно*
30 – 35	*добре*	**4**	**BC**	*добре*
24 – 29	*задовільно*	**3**	**DE**	*задовільно*
14 – 23	*незадовільно*	**2**	**FX**	*незадовільно з можливістю повторного складання*
1 – 13		**2**	**F**	*незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни*

8. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Опорний конспект лекцій
2. Методичні вказівки до практичних занять.
3. Методичні вказівки до контрольних робіт.
4. Методитчня вказівки до самостійної роботи здобувачів.
5. Орієнтовна тематика реферативних досліджень.
6. Ілюстративні матеріали.
7. Глосарій по дисципліні.
8. Питання до модульного контролю.
9. Питання до екзамену.

8.1. Навчально-методичні аудіо- і відеоматеріали, у т.ч. для здобувачів освіти з інвалідністю

Перелік аудіо- і відеоматеріалів згідно з бібліографічним описом документів відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Для інклюзивного навчання:

- методики диференційованого підходу до процесу навчання й оцінювання знань, умінь і здібностей здобувачів освіти з інвалідністю;
- дистанційні програми навчання для здобувачів освіти із порушеннями слуху та опорно-рухового апарату.
- спеціалізовані комп'ютерні програми для навчання осіб з інвалідністю;
- забезпечення осіб із порушеннями зору спеціальною літературою: книгами, підручниками, навчальними посібниками, журналами, надрукованими шрифтом Брайля та укрупненим шрифтом, і звуковими комп'ютерними програмами;
- наявність аудіовізуальних засобів навчання, спеціальної навчально-методичної літератури в електронному, друкованому, аудіовізуальному форматах для осіб з інвалідністю;
- дидактичні матеріали та засоби навчання осіб з інвалідністю для дистанційної та відкритої форм навчання.

8.2. Глосарій
(термінологічний словник)

Абазія - порушення здатності ходити при збереженні здатності виконання рухів, складових ходьбу: хворий може вчиняти відповідні дії - в потрібному обсязі і з достатньою силою - лежачи.

Абстиненція - стан, що виникає від припинення дії алкоголю або наркотиків при раптовому перерві в їх прийомі. Клінічна картина і перебіг абстиненції залежить від природи наркотичної речовини, його дози і тривалості вживання.

Абулія - патологічне порушення психічної регуляції дій - синдром психопатологічний, який виражається млявістю, порушенням вольового імпульсу, відсутністю бажань і спонукань до діяльності, нездатністю прийняти рішення і виконати правильну дію, хоча необхідність його усвідомлюється).

Автоагресія (аутоагресія) - вид агресивної поведінки - агресивні дії, спрямовані на самого себе (самозвинувачення, нанесення собі тяжких тілесних ушкоджень, самоприниження, суїцидні поведінку.

Автоматизований акт - здатність людини здійснювати, не усвідомлюючи, усталилося дію.

Аггравация - перебільшення і посилення ступеня вираженості, тяжкості синдрому (-ів) дійсно існуючої хвороби.

Агнозия - стан, при якому мозок не може розшифрувати інформацію, що надходить від нормально функціонуючих рецепторів; порушення різних видів сприйняття, що виникають при ураженні головного мозку.

Агнозия соціальна - поняття, введене В. Райхом для позначення такого ставлення людини до власного життя, при якому він нс сприймає позитивні сторони життя і не здатна організувати свою діяльність так, щоб вона приносила задоволення.

Агнозия тактильна - порушення здатності до адекватного сприйняття предметів.

Аграматизми - лексико-семантичні порушення мови.

Аграфія - порушення письмової мови.

Агресивність - стійка риса особистості; готовність до агресивної поведінки (прагнення до наступальності, насильницьким діям, спрямованим на заподіяння шкоди або на знищення об'єкта).

Агресія вербальна - форма агресивної поведінки з використанням відреагування власних негативних емоцій як за допомогою інтонацій та інших невербальних компонентів промови, так і за допомогою змісту висловлювань.

Агресія інструментальна - агресивна поведінка, спрямоване на досягнення конкретної мети.

Агресія непряма - агресивна поведінка, спрямоване проти якоїсь особи або предмета.

Агресія пряма - агресивна поведінка навмисного характеру.

Агресія реактивна - виникає як реакція суб'єкта на фрустрацію і супроводжується емоційними станами.

Гнозис - сукупність психічних функцій пізнання.

Гомеостаз - рухливе рівноважний стан якоїсь системи, сохраняемое шляхом її протидії порушує рівновагу зовнішнім і внутрішнім фактором.

Деавтоматизації (дезавтоматізаціі) - втрата здатності виконувати без актуального свідомого контролю раніше автоматизовані рухові навички.

Дебільність - найлегша ступінь психічного недорозвинення.

Дезориентировка - порушення орієнтування в навколишньому, в часі і по відношенню до власної особистості.

Декомпенсація - загострення психопатичних рис, супроводжуване зазвичай порушеннями поведінки і соціальної дезадаптацією.

Імпунітівние - схильність приписувати відповідальність за невдачі переважно зовнішнім обставинам і умовам.

Інвалід - людина з фізичними або психічними обмеженнями життєдіяльності.

Інвалідність - стан людини, коли він нс може самостійно забезпечити (повністю або частково) потреби нормальної особистої чи соціального життя з нестачі (природженого або придбаного) його фізичних або розумових здібностей.

Інтелектуальна недостатність - ослаблення здібностей до узагальнення і абстрагування, побудові адекватних суджень і умовиводів, встановленню причинно-наслідкових залежностей.

Регрес - тимчасове повернення до онтогенетически більш раннім етапам розвитку, до соціально незрілим формам психічного реагування.

Рентне поведінка - усвідомлене, цілеспрямоване прагнення засвідчуваних одержати не належні йому за станом здоров'я матеріальні, соціальні чи психологічні пільги (переваги).

Резидуальная порушення - зберігається після початкового гострого періоду порушення з непрогредієнтний перебігом хвороби.

Резонерство - схильність до порожніх міркувань.

Ремінісценція - поліпшене відтворення інформації при повторному пригадуванні.

Система психічних властивостей - стійка система, цілісно реалізує в поведінці і діяльності ту чи іншу пристосувальну психічну функцію (когнітивну, регулятивну, комунікативну).

Склероз - заміщення специфічної тканини органу сполучною тканиною.

Скотома - сліпа пляма в поле зору в результаті ураження зорового нерва або первинних зон зорового аналізатора.

Соматогенії - вторинні психічні розлади на органічно зміненої грунті і при соматичних захворюваннях.

Соматопсіхологія - область клінічної психології, що вивчає особистість, психологічні питання діагностики, лікування, експертизи хворих різними захворюваннями, що не відносяться до психічних або неврологічним.

Сопор - стан, наступне по тяжкості за оглушением, при ньому зберігаються прості психічні реакції на тимчасові впливу.

Соціопсіхогенії - соматичні розлади, причина яких криється в особливому способі життя і формованому в цьому зв'язку типі особистості.

Спонтанний - мимовільний процес, обумовлений внутрішніми причинами.

Статичний підхід в переживанні хвороби - те позитивне, що виникає у вигляді переваг, які має хворий.

Старече слабоумство - психічна хвороба, зумовлена атрофією головного мозку; проявляється поступово наростаючим розпадом психічної діяльності до ступеня тотального слабоумства з втратою особливостей особистості хворого і розвитком старечого маразму.

Стресстолерантность - стійкість до стресу.

Сукцессивное - дробовий психічний процес послідовного з'єднання елементів психічного образу.

Сутінковий стан свідомості - концентричне звуження свідомості хворого, з усього різноманітного зовнішнього світу він сприймає лише якусь частину явищ і предметів.

Суперсімуляція - пред'явлення дійсно хворою людиною симптомів іншого захворювання, якого в нього немає.

Установче поведінку - усвідомлене, цілеспрямоване прагнення засвідчуваних уявити симптоми неіснуючого захворювання, утяжелить симптоми наявного захворювання, приховати істотну симптоматику або пред'явити симптоми, утяжеляющие загальний стан організму.

Фаза - обмежений у часі психопатологічне стан різного ступеня тяжкості.

Фрустрація - емоційний стан блокованих потреб; психологічний стан, що виникає при розчаруванні, неосуществлении якої-небудь значущої для людини мети, потреби.

Ціннісні орієнтації - переваги (або відкидання) певних смислів і побудованих на їх основі способів поведінки.

Шизофренія - група схожих психічних розладів неясною етіології, передбачають зміну мислення, перцептивної діяльності, афективно-особистісних властивостей.

Евстресс - стрес позитивних емоцій.

Ейфорія - радісне, веселий настрій, стан благодушності та безтурботності, невластиве об'єктивним обставинам, нс має об'єктивних причин появи і досить стійке.

Етіопатогенез - причини походження (етіологія) і механізми (патогенез) хвороби, порушення здоров'я, норми розвитку.

Ехолалія - повтори останніх фраз і слів співрозмовника.

8.3. Рекомендована література

Список рекомендованої літератури (опис згідно з бібліографічним описом документів відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»).

Основна:

1. Балл Г. О. Внутрішня свобода особи і особистісна надійність у контексті гуманізації освіти Практична психологія та соціальна робота 2003. № 9. С. 1–7.
2. Бех І. Д. “Я – ТИ” відношення як форма виховної взаємодії Психолого-педагогічні проблеми гуманізації педагогічної взаємодії. К., 1993. С. 6–7
3. Занюк С. С. Психологія мотивації. К.: Либідь, 2002. 304 с.
4. Іванчук М. Г. Психолого-педагогічні умови формування в молодших школярів моральних почуттів (у процесі навчання): дис… канд. психол. наук. К., 1993. 137 с.
5. Костюк Г. С. Навчання і розвиток особистості. Особистість в психологічних дослідженнях. Тексти Упорядники С. Д. Максименко, 128 М. В. Папуча; За заг. ред. С. Д. Максименка. Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2005. С. 126–131.
6. Льовочкіна А. М. Основи екологічної психології. К.: МАУП, 2004. 136 с.
7. Максименко С. Д. Загальне поняття про особистість та її структуру Особистість в психологічних дослідженнях. Тексти Упорядники С. Д. Максименко, М. В. Папуча; За заг. ред. С. Д. Максименка. Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2005. С. 131–144.
8. Максименко С. Д. Теоретико-методологічні засади генези особистості Теоретико-методологічні проблеми розвитку особистості в системі неперервної освіти: Матеріали методологічного семінару АПН України 16 грудня 2004 року. К., 2005. С. 18–34.
9. Максименко С. Д. Основи генетичної психології. К.: НПЦ Перспектива, 1998. 220 с.
10. Максименко С. Д., Папуча М. В. Особистість починається з любові Особистість в психологічних дослідженнях. Тексти Упорядники С. Д. Максименко, М. В. Папуча; За заг. ред. С. Д. Максименка. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2005. С. 159–169.

11. Мельник І.Я. Психологічні особливості формування просоціальної поведінки молодшого школяра Проблеми сучасної психології G № 8, 2010. 700 с

12. Про особистості проявів альтруїзму-егоїзму у здобувачів Педагогічні проблеми технічної і гуманітарної освіти. Миколаїв : УДМТУ, 2002. Вип.3. С.115–119.

13. Технологія тренінгу Упоряд.: О. Главник, Г. Бевз За заг. ред. С. Д. Максименко. К.: Главник, 2005. 112 с.

14. Титаренко Т. М. Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності. К.: Либідь, 2003. 376 с.

Допоміжна:

1. Кирилюк І. М. Психологічні чинники підготовки практичного психолога до ведення терапевтичного діалогу: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук. К., 2006. 20 с.

2. Коган І. М. Емпатія і особливості її розвитку у дітей молодшого шкільного віку: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук. К., 2005. 20 с.

3. Котик І. О. Механізми рефлексії у процесі розвитку суб'єктності людини: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук. К., 2004. 20 с.

4. Литовченко Н. Ф. Професійно орієнтований тренінг самопізнання та саморегуляції. Ніжин: НДУ, 2005. 72 с.

5. Ліщинська О. А. Можливості психологічної допомоги жертвам деструктивних тоталітарних організацій Практична психологія та соціальна робота. 2006. № 3 (84). С. 1–4.

6. Наконечна М. М. Допомога іншому як психологічний засіб розвитку особистості. Автореферат дис. ... канд. психологічних наук. К., 2009. 20 с.

7. Наконечна М. М. Допомога іншому: аналіз проблеми За ред. академіка С. Д. Максименка Наукові записки Інституту психології імені Г. С. Костюка АПН України. К.: Главник, 2005. Вип. 26, т. 3. С. 203– 207.

8. Наконечна М. М. Психологічне дослідження розуміння концепту допомоги іншому За ред. Н. В. Чепелєвої Актуальні проблеми психології: Психологічна герменевтика К.: Міленіум, 2006. Т. 2, вип. 8. С. 129– 133.

9. Наконечна М., Здоровець Т., Хмель Н. Психологічні засоби подолання деструктивних переживань, спричинених Чорнобильською катастрофою Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. Серія № 12: Психологічні науки. № 12 (37). С. 54–58.

10. Наконечна М. М. Допомога іншому в особистісноцентрованому підході За ред. академіка С. Д. Максименка Наукові записки Інституту психології імені Г. С. Костюка АПН України. К.: ДП "Інформаційноаналітичне агентство", 2007. Вип. 35. С. 132–140.

11. Наконечна М. М. Допомога іншому та професійне становлення психолога За ред. С. Д. Максименка, М. В. Папучі Актуальні проблеми психології: Психологія навчання. Генетична психологія. Медична психологія. К.; Ніжин: Видавництво НДУ, ДС “Міланік”, 2007. Том 10, вип. 1. С. 48–51.

12. Наконечна М. М. Допомога іншому в умовах післядії екотехногенної катастрофи За ред. акад. С. Д. Максименка Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць. К.: “Логос”, 2006. Т. 7, вип. 8. С. 129–133.

9. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Форми занять	**Наявне матеріально• технічне забезпечення**	**Необхідне матеріально-технічне забезпечення**
Лекція	кафедральний ноутбук	проєктор, екран, приміщення з доступом до Інтернету
Практичне заняття	наочні та роздаткові матеріали, переносна дошка з відривними листами паперу	спеціалізований кабінет
Модульний контроль	доступ до мережі Інтернет	приміщення комп’ютерного класу